

MIQUEL VIDAL I GUARDIOLA, L'ECONOMISTA COSMOPOLITA I EL TRADUCTOR ESTRATÈGIC

ALFONS ALMENDROS

Tot i que Francesc Cambó en una conferència feta el 6 de gener de 1923, i que va ser recollida pel diari *La Veu de Catalunya*, es va pronunciar com a contrari a la independència de Catalunya, al mateix temps, a les mateixes hores, el seu economista de confiança, Miquel Vidal i Guardiola havia començat a organitzar un equip de col·laboradors al despatx cambonià de Via Laietana 30: advocats, bibliotecàries, traductors, empresaris, etc. L'objectiu d'aquest equip, liderat pel mateix Miquel Vidal i Guardiola, era determinar amb els coneixements econòmics i empresarials de l'època si aquesta independència era possible.

Part d'aquesta documentació va ser inserida a les 562 carpetes de l'«Arxiu de D. F. Cambó» que va quedar dipositat en uns primers anys a la Biblioteca del Foment del Treball sota la cura excel·lent de la bibliotecària Nuria Sardà i després es van traslladar al domicili cambonià ja esmentat, a Via Laietana 30.

Tot i tenir aquestes opinions negatives en públic sobre la independència, Cambó no només no va abandonar el tema sinó que sorprenentment va dedicar molts diners i moltes hores pagades dels seus col·laboradors per aprofundir la qüestió de la viabilitat econòmica de la independència de Catalunya.

Tots aquests treballs han arribat als nostres dies recollits a la carpeta: «La posició econòmica de Catalunya enfront de la resta d'Espanya (1931) / Podria sostenir-se Catalunya?» III – 3/E de l'Arxiu de D. F. Cambó que ja hem esmentat.

El líder del grup de col·laboradors cambonians que es va ocupar de documentar la possible viabilitat econòmica de la independència va ser Miquel Vidal i Guardiola, economista de formació acadèmica que ha estat profundament estudiat per l'economista i historiador del pensament econòmic a Catalunya Frederic Ribas i Massana.

Cal destacar un domini extraordinari de l'idioma alemany (la seva primera dona va ser alemanya i la segona austríaca), cosa que li va permetre fer de traductor i a més d'assessor jurídic i econòmic en les estratègiques converses entre Francesc Cambó, Walther Rathenau, fundador i president de l'AEG alemanya i Daniel Heinemann, home de confiança de Rathenau.

Arran d'aquestes converses l'avui diríem multinacional alemanya DUEG, amb interessos hidroelèctrics a l'Argentina, Xile i Uruguai, per tal d'evitar la confiscació per part dels aliats guanyadors de la Primera Guerra Mundial es va transformar en la CHADE (*Compañía Hispanoamericana de Electricidad*). Cambó, primer conseller delegat i després president, va esdevenir multimilionari i una de les vint persones més importants de la indústria hidroelèctrica mundial inclosos els Estats Units.

Tornant als treballs d'anàlisi de l'economia catalana per tal d'esbrinar si el Principat podria esdevenir un país independent trobem que Vidal i Guardiola i els seus analistes puntualitzen que Catalunya és una de les regions d'agricultura intensiva, tot i que la indústria tèxtil està molt bé implantada, i hi ha una naixent indústria química, l'atenció dels estudis se centra a l'agricultura per ser Catalunya als anys 20 i 30 un país de PIB predominantment agrícola.

Quatre productes centren l'atenció dels documentalistes dirigits per Vidal i Guardiola: carn, blat, tabac i sucre, dels quals examinen xifres de producció i consum. Tot i tenir una gran força productora, les importacions d'aquests productes arriben a quatre-cents milions de pessetes de l'època.

La classe I de l'Aranzel Cambó (1922), recorda Vidal i Guardiola, tractava de col·locar els possibles superàvits de producció en relació amb el consum del país.

L'any 1931, Catalunya importa 1.200.000 tones de carbons minerals a un preu mig de 89 pessetes la tona, sumant 106 milions de pessetes de l'època.

Pel que fa als derivats del petroli la producció catalana és nul·la, però el consum era importantíssim. El 1931 va arribar als 514.815.000 litres i el preu mig va ser de 0,60 pessetes litre.

No hi havia refineries a Catalunya, les matèries petrolíferes entren al Principat ja refinades. Per tant, no podem prendre per base el preu d'origen de la matèria en brut. El cost pujava a 308.859.001 pessetes d'aquell temps. El consum de Catalunya representava el 25% del total d'Espanya.

Catalunya feia un gran consum de cotó encara que la seva major part sortia de la nostra terra un cop elaborat. El 1930 la importació va pujar als 97 milions de quilos. El 1931 a 91,5. Aquestes xifres representen uns 200 milions de pessetes anuals.

El consum de llana era de 10.270.000 quilos. La producció llanera de Catalunya sumava 746.081 quilos.

Pel que fa a la seda artificial la producció catalana va representar el 1930: 2.700 tones i 3.234 d'importacions, el 1931: 2.850 de producció i 2.050 d'importacions; el 1932: 3.120 de producció i 2880 d'importacions.

La maquinària excepte la tèxtil va tota fora de Catalunya.

A la carpeta III – 3/E també es recollien opinions favorables i contràries a la independència de Catalunya de destacades personalitats. Opinions que en molts casos havien estat demanades pel mateix Miquel Vidal i Guardiola.

L'opinió més favorable a la independència és la del mateix Miquel Vidal i Guardiola, afirma: «Es pot suposar que Catalunya ven a Espanya més del que li compra, li ven als preus més aproximats als preus internacionals que als preus a que li compra havent-hi articles que li costen més d'un 60 i fins a un 80 per 100».

L'opinió més contrària és la de l'exministre d'Hisenda de la dictadura de Primo de Rivera, Calvo Sotelo, que signa els seus articles a la premsa *Máximo*, afirma que l'intercanvi de Catalunya amb les altres regions espanyoles no podria ser substituït ni en volum ni en beneficis pels suposats avantatges del comerç exterior del Principat si fos un país independent.

El publicista Ferrer i Calbetó plateja i escriu que el ple triomf del nacionalisme i la separació en dos estats dos tipus de protagonistes: 1) Pseudoromàntics que demanen la llibertat nacional encara que suposi la ruïna. 2) Pseudocumentats que diuen que una Catalunya lliure tindria una economia més puixant.

El desembre del 1935 el «Seminari d'Estudis Polítics, Socials, Econòmics i Culturals» de la Lliga Catalana va afirmar que l'estudi de les estadístiques d'importació i d'exportació inclosa o exclosa Catalunya elevaria el dèficit econòmic d'Espanya en més de set-cents milions de pessetes d'aquells temps d'impossible compensació.

La història demostra la impossibilitat d'evitar artificialment a la resta d'Espanya la caiguda econòmica i monetària.

La carpeta de la «Independència de Catalunya» recull més estadístiques, més valoracions i més opinions que ocuparien una gran extensió. Però el punt més destacat de tot plegat és com Cambó havent manifestat, fins i tot en públic, la seva posició no gens favorable a la independència va esmerçar, temps, diners i hores dels seus documentalistes per tal d'explorar la viabilitat econòmica de la independència.

Aquesta és només una de les 562 carpetes que componen l'«Arxiu de D. F. Cambó» i que es componen de 307 secció E (Economia), 182 secció F (Finances).

Carpets que es poden denominar conjunturals o de crisi.

15 carpetes especials dedicades tres temes.

1. Dues carpetes dedicades al «crac» de 1929 titulades: «Estudis varis i opinions sobre la crisi econòmica mundial». (Arxiu D F. Cambó E-III-2).
2. Carpeta que reuneix informacions sobre la viabilitat econòmica de la independència de Catalunya amb el títol: «La posició econòmica de Catalunya enfront la resta d'Espanya». (Arxiu D F. Cambó E-III-3).

3. Carpetes dedicades al problema de les reparacions de guerra que havia de pagar Alemanya després de la Primera Guerra Mundial amb el títol: «Reparacions». (Arxiu D F. Cambó V-4-3).
4. A l'Arxiu també es podien trobar algunes de les notes quinzenals elaborades per Salvador Millet i Bel, Lluç Beltran i Xavier Ribo, cap de l'arxiu econòmic. Aquestes notes s'enviaven, d'una banda a l'Argentina on estava Cambó exiliat i d'altra banda s'enviaven a Estoril a la Casa de Don Juan de Borbón.

A més del paper capdavanter ja mencionat de Miquel Vidal i Guardiola altres importants economistes amb formació acadèmica que van treballar per a Cambó van ser: Salvador Millet i Bel, Xavier Ribó i Lluç Beltran i tot que la seva col·laboració va ser molt breu. L'aportació en metodologia i organització de Romà Perpinyà i Grau va ser molt important.